

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Lakiehdotuksella veloitetaan julkisen sektorin toimijat tuottamaan palvelut myös digitaalisina ja samalla säädetään niille saavutettavuus-, tietoturva- ja laatuvaatimuksia.

Kuntalaisen kannalta digitaalisten palveluiden saatavuus, saavutettavuus ja laatu ovat tärkeitä, että palvelua voivat käyttää kaikki kuntalaiset, myös erityisryhmät, ajasta ja paikasta riippumatta. Samalla tulee muistaa, että kaikesta digitaalisten palveluiden saatavuudesta ja saavutettavuudesta huolimatta hyvä hallintotapa ja yhdenvertaisuuden vaatimus useimmiten tarkoittaa myös muiden palvelukanavien käytön mahdollistamista.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Lain tavoitteena on implementoida EU:n saavutettavuusdirektiivi, joka astuu voimaan 23.9.2018 sekä edistää jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluita, niiden sisällön saavutettavuutta sekä parantaa digitaalisten palvelujen laatua. Tavoite sinänsä on kannatettava ja sekä kuntalaisten että kuntien etu, mutta sen toteuttaminen vaatii resursseja, joita erityisesti pienillä kunnilla ei välttämättä ole.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

Laki velvoittaa viranomaiset tarjoamaan mahdollisuuden toimittaa kaikki julkisen hallintotehtävän hoitamiseen liittyvät asiakirjat viranomaiselle sähköisinä ja vastaavasti mahdollisuuden vastaanottaa viranomaisen asiakirjat sähköisessä muodossa tietoturvallisella tavalla. Lisäksi digitaalisten palvelujen on oltava yhteensopivia ”yleisesti käytettyjen ohjelmistojen ja tietoliikenneyhteyksien kanssa”.

Lain siirtymäsäännökset eivät koske lukua 2, eli vaatimus on täytettävä lain tullessa voimaan. Tämä aikataulu on ilmeisen kireä, jos kunnassa ei valmiuksia vielä ole. Lisäksi tämä voi aiheuttaa toimenpiteitä liittyen kuntien sote-palveluihin, mikä on varsin lyhytaikainen investointi, jos sote-palvelut siirtyvät maakunnille vuoden 2020 alussa.

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

Muun muassa käynnissä olevien maakuntavalmistelujen ja erityisesti tietosuoja-asetuksen vaatimusten aiheuttamien muutosten läpivieminen asettavat erityisesti pienempien kuntien resurssit tiukoille. Saavutettavuusvaatimusten täyttäminen lisää taas kuntien resurssitarvetta sekä selvitys- ja muutostöissä että myöhemmässä hallinnoinnissa (saavutettavuusselosteiden tuottaminen ja ylläpito, saavutettavuuspalautteiden käsittely). Tämä kaikki lisää kuntien kustannuksia.

Huolimatta siirtymäajoista, jotka tämän luvun voimaantuloon liittyvät, aikataulu on haastava. Saavutettavuusvaatimusten täyttäminen edellyttää muutoksia ja mahdollisesti uusien alustojen / ohjelmien / sovellusten hankkimista. Nämä lisäävät kunnan kustannuksia ja (myös ostopalveluna hankittuina) henkilöresurssien tarvetta.

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

Saavutettavuusvalvonta on laissa annettu maanlaajuisesti yhden viraston tehtäväksi, mikä parhaimmillaan antaa mahdollisuuden valvottavien yhdenvertaiseen kohteluun. Valvonta tulisi järjestää tehokkaasti, taloudellisesti ja mahdollisimman ennaltaehkäisevästi, niin ettei byrokratiaa lisätä tarpeettomasti

5 luku: Erinäiset säännökset

Lain siirtymäsäännökset eivät koske lukua 2, eli vaatimus on täytettävä lain tullessa voimaan. Tämä aikataulu on ilmeisen kireä, jos kunnassa ei valmiuksia vielä ole. Lisäksi tämä voi aiheuttaa toimenpiteitä liittyen kuntien sote-palveluihin, mikä on varsin lyhytaikainen investointi, jos sote-palvelut siirtyvät maakunnille vuoden 2020 alussa.

Huolimatta siirtymäajoista, jotka luvun 3 voimaantuloon liittyvät, aikataulu on haastava. Saavutettavuusvaatimusten täyttäminen edellyttää muutoksia ja mahdollisesti uusien alustojen / ohjelmien / sovellusten hankkimista. Nämä lisäävät kunnan kustannuksia ja (myös ostopalveluna hankittuina) henkilöresurssien tarvetta.

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

Kustannusvaikutusten analysointi on ylimalkaista ja siinä katsotaan jopa, että ne ovat pääosin sisällytettävissä verkkosivustojen ja mobiilisovellusten kehittämiseen varattuihin määrärahoihin ja taloussuunnitelmiin. Tämä ei varmaan suurimmassa osassa kuntia pidä paikkaansa, vaan lain vaatimusten täyttämiseen joudutaan varautumaan erikseen ja tekemään muutoksia ja uudistuksia, joita ei ole aiemmin suunniteltu.

Lain toteuttaminen aiheuttaa myös pysyviä lisäkustannuksia, jotka liittyvät sivustojen, ohjelmien ja sovellusten sekä saavutettavuusselosteiden ylläpitoon ja palautteiden käsittelyyn.

Lisävelvoitteet kunnille tulisi huomioida taloudellisena tukena alkuvaiheessa hankerahoituksena ja jatkossa valtiosuoksissa realistisen kustannusarvion pohjalta.

4. Muut kommentit

Esteen saavutettavuuden toteutumiselle tuo myös haja-asutusalueilla, erityisesti vaaramaisemassa olevat katvealueet langattomissa data- ja puhelinyhteyksissä. Haja-asutusalueille on jo EU:n ja kuntien tuella rakennettu laajakaistahankkeen puitteissa valokuituverkkoa, joka on lisännyt mahdollisuuksia digitaalisten palveluiden käyttöön. Tämän hankkeen jäljiltä eri puolilla maata on osuuskuntia ja yhtiöitä, jotka ovat kaatuneet tai vaarassa kaatua kuntien syliin, eivätkä yhteyden silti edelleenkaan ole kaikkien käytettävissä.

Tähkiö Kaisa
Lieksan kaupunki